

Probáld Ferenc:

Ezredvégi tallózás - avagy a tudatlanság határai
(Léggör, 1999./ 2. sz.)

A 2000. év küszöbén elérkezett az idő, hogy számba vegyük, mi teljesült és mi nem azokból a prognózisokból, amelyeket különböző természet- és társadalomtudományok képviselői a közelebbi vagy távolabbi múltból az ezredfordulóra tekintve papírra vetettek. Ilyen irányú tallózásaim során az 1976-ban 103. évfolyamát jegyző rangos szakfolyóirat, a Földtani Közlöny hasábjain bukkantam rá Reményi K. András tanulmányára, amely "Geoprognosztika: kísérlet egy új interdiszciplina körvonalazására" címmel arra vállalkozott, hogy részletes áttekintést nyújtson a Föld negyedszázad múltán, tehát 2000-ben várható arculatáról. A meteorológus olvasó számára érdemes szó szerint idézni, milyen változásoknak kellett volna bekövetkezniük a szerző szerint a léggör állapotában:

" Az anyagi összetétel megváltozik: az O_2 és O_3 abszolút szabad mennyisége csökken, kötésbe megy elsősorban NO_x formában, továbbá az SO_2 és a CO_2 feldúsulása révén, amit az *elfogyott növénytakaró* hiányában nincs, mi asszimiláljon. Szabad O hiányában feldúsul a tökéletlen égésből származó CO, az általános felmelegedés következtében feldúsul a H_2O , amely elérheti a tartós telítettségi határértéket. Csökken a nemesgázok aránya, nő a fúziós és fissziós eljárások melléktermékeként a radon és a toron." ... " A pára állapotban lévő vízgőz (sic!) *állandósult felhőtakarót képez* és ernyőző hatást fejt ki (üvegház-effektus). Csökken a Napból beérkező sugárzás mennyisége és spektruma az ernyő szűrőhatása következtében eltolódik."... "A szféra energetikai egyensúlya megbillen, az egész léggör globális hőmérséklete megemelkedik, elmosódik a helyi hőmérsékletkülönbség okozta nyomáskülönbség, csökken a légtömegek áramlási intenzitása, *megszűnnek a mai ciklonrendszerek, a széljelenségek nagyságrenddel kisebbé válnak*. A párateltség következtében a víz körforgása új ütemet vesz fel."

A 70-es évek elején került a tudományos érdeklődés reflektorfényébe a globális környezeti válság és azon belül az antropogén éghajlatváltozás problémája, amelyet akkortájt természetesen a jelenleginél is nagyobb bizonytalanság övezett. Azt azonban a klímaváltozásokról megjelent számos komoly tanulmány alapján már negyed százada is világosan tudni lehetett: 2000-ben a léggör állapota *nem lesz olyan*, amilyennek a hazai geoprognosztika önjelölt úttörője élénk vetítette. Szerencsére a többi geoszféra vonatkozó jóslatai - pl. "a geomorfológiai formakincs többségének megszűnéséről" vagy "a Föld emberellátó képességének végső határához" való elérésekről - épp oly badarságnak bizonyultak, mint az atmoszféráról felvázolt jövőkép.

Reményi K. András tanulmányát bizvást besorolhatnánk az ezoterikus világvége-jóslatok mellé, ha nem jó nevű szakfolyóiratban látott volna napvilágot. Magam is feledhető kurióznak tekintettem, mígnem a közelmúltban kezembe került László Ervin "Harmadik évezred" című könyve, amely a tekintélyes Budapest Klub első jelentéseként az Új Paradigma Kiadónál 1997 végén jelent meg. Már az feltűnő, hogy az illusztris szerző a léggörrel írván, annak vastagságát 20 km-ben adja meg (31. p.), ám ezután még ennél is meglepőbb dolgokról értesül a jámbor olvasó. Itt már nem prognózisról, hanem az annak alapjául szolgáló jelenképről van szó; ennek fényében érdemes szó szerint idézni az alábbiakat:

"A történelem előtti időkből származó bizonyítékok szerint az őstermészet ösztömegeinek mintegy 38%-át tette ki az oxigén. A múlt század közepén elsősorban a széntüzelés következtében kb. 30%-ra csökkent a léggör oxigéntartalma. A XX. század derekán mindössze 23%-ról szóltak a jelentések. A jelenlegi világátlag már csak 19-21%, de a nagyvárosok fölött még ennél is kevesebb - mintegy 12-17%. Olyan helyzet állt elő, amelyben

az ember alig tud hozzájutni az egészsége megőrzéséhez szükséges oxigénmennyiséghez....Tudjuk, hogy 6-7%-os szinten már nem tartható fenn az emberi élet."

"Az ásványi tüzelőanyagok égetése és a hatalmas méreteket öltő erdőirtás következtében azonban megemelkedett a légkör széndioxid-tartalma. Aránya ma már eléri a 350/1 000 000-t. Ez már veszélyzóna: *az ilyen magas széndioxid-szint testi egészségünket és a bolygó élelmiszertartalékát egyaránt veszélyezteti.*"

Sapientia sat, avagy korszerűbben: No comment - ezzel zárhatnánk a két olvasmányból a meteorológus számára leszűrhető tanulságokat. László Ervin művének alcíme ("Veszélyek és esélyek") azonban arra készit, hogy feltegyük a kérdést: Van-e *esély* arra, hogy az emberiség sorskérdéseivel foglalkozó szakírók kezükbe vegyenek egy alapfokú meteorológiai kézikönyvet, vagy elolvassanak legalább egy iskolai földrajztankönyvet? És ugyan miként hárítható el az a *veszély*, melyet ez a fajta "ismeretterjesztés" és művelőik tekintélye a tudomány hitele, valamint a környezetvédelem jó ügyének szolgálata szempontjából jelent?